

**VIZIUNILE DE POLITICĂ EXTERNĂ ALE CANDIDAȚILOR LA
FUNCTIA DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA
(OCTOMBRIE-NOIEMBRIE 2024)**

**FOREIGN POLICY VISIONS OF CANDIDATES FOR THE POSITION
OF PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(OCTOBER-NOVEMBER 2024)**

DOI: 10.5281/zenodo.14714081

UDC: 327 (478):342.8

Sergiu CORNEA

Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul,

Universitatea Dunărea de Jos, Galați

E-mail: sergiu.cornea@adm.usch.md

ORCID ID: 0000-0002-0888-5902

Rezumat: În octombrie – noiembrie 2024 în Republica Moldova au avut loc alegerile prezidențiale. În cursa electorală s-au înscris 11 candidați. Fiecare din cei 11 candidați a prezentat electoratului programul său electoral în care și-au exprimat viziunile referitor la problemele importante ale societății moldovenești contemporane, inclusiv la politica externă a Republicii Moldova.

Scopul cercetării constă în elucidarea viziunilor candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova privind problemele de politică externă.

Competiția electorală a fost caracterizată de absența unor ample dezbateri electorale, candidați fiind axați mai mult pe critica guvernării, decât pe prezentarea propriilor viziuni și oferirea de soluții fiabile la problemele și provocările existente. Platformele electorale ale candidaților nu au fost raportate la atribuțiile constituționale ale Președintelui Republicii Moldova și au abundat în promisiuni populiste.

Conținuturile mesajelor candidaților au avut un caracter declarativ și nu au oferit soluții viabile, argumentate și fezabile pentru problemele existente în societatea moldovenească.

Majoritatea candidaților au evitat exprimarea propriilor atitudini, abordări și soluții privind problemele complexe regionale și globale existente în materie de relații internaționale.

Cuvinte cheie: Republica Moldova, alegeri prezidențiale, programe electorale, politica externă

Abstract: In October - November 2024, were held presidential elections in the Republic of Moldova. 11 candidates entered the electoral race. Each of the 11 candidates presented to the electorate their electoral program in which they expressed their views on the important issues of contemporary Moldovan society, including the foreign

policy of the Republic of Moldova.

The purpose of the research is to elucidate the views of the candidates for the position of President of the Republic of Moldova on foreign policy issues.

The electoral competition was characterized by the absence of extensive electoral debates, with candidates focusing more on criticizing the government than on presenting their own visions and offering reliable solutions to existing problems and challenges. The candidates' electoral platforms were not related to the constitutional attributions of the President of the Republic of Moldova and abounded in populist promises.

The contents of the candidates' messages were declarative and did not offer viable, reasoned and feasible solutions to the existing problems in Moldovan society.

The majority of candidates avoided expressing their own attitudes, approaches and solutions to the complex regional and global problems of international relations.

Keywords: Republic of Moldova, presidential elections, electoral programs, foreign policy

Introducere

La 20 octombrie 2024 în Republica Moldova a avut loc primul tur al alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, care au reprezentat cel de-al cincilea scrutin prezidențial de la declararea independenței. Pentru participarea la scrutinul prezidențial din 20 octombrie 2024, au fost înregistrați unsprezece concurenți electorali din 13 grupuri de inițiativă care au colectat semnături pentru susținerea candidaților la funcția de președinte al Republicii Moldova. Înregistrarea lui Igor Munteanu, candidatul *Coaliției pentru Unitate și Bunăstare*, a fost respinsă din cauza numărului insuficient de semnături valide, iar Alexandru Arseni, desemnat de adunarea cetățenilor, nu a depus cererea la Comisia Electorală Centrală (CEC, 2024a).

Pentru ca alegerile să fie declarate valabile trebuiau să participe cel puțin 1/3 din numărul alegătorilor înscriși în listele electorale. Prezența la vot în primul tur a fost de 51,68 % din numărul total al alegătorilor.

În turul al doilea au acces ex-procurorul general Alexandr Stoianoglo și Președintele în exercițiu al Republicii Moldova – Maia Sandu, care a obținut cel de-al doilea mandat.

Scopul cercetării constă în elucidarea viziunilor candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova privind problemele de politică externă.

Datele necesare efectuării cercetării au fost colectate prin metoda analizei tematice a programelor electorale ale candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova. Astfel, am identificat elementele esențiale ale discursurilor candidaților privind problemele politicii externe ale Republicii Moldova.

Rezultate

1. Locul și rolul Președintelui în sistemul autorităților publice ale Republicii Moldova

Pentru a înțelege sensul și miza alegerilor prezidențiale din Republica Moldova este important să elucidăm locul, rolul și marja de intervenție a Președintelui în administrarea treburilor publice din țară.

Președintele Republicii Moldova, potrivit prevederilor constituționale, este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării. Competența Președintelui Republicii Moldova se rezumă la următoarele:

a) *Relația cu Parlamentul Republicii Moldova.* Potrivit articolului 84 al Constituției Republicii Moldova Președintele poate lua parte la lucrările Parlamentului și îi poate adresa mesaje cu privire la principalele probleme ale națiunii.

În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul (Articolul 85, alin. 1).

Președintele Republicii Moldova promulgă legile (Articolul 93, alin. 1).

b) *Atribuții în domeniul politicii externe.* Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova. La propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomatici ai Republicii Moldova și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice. Primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomatici ai altor state în Republica Moldova (Articolul 86).

c) *Atribuții în domeniul apărării.* Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forțelor armate, poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală. În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului. Președintele poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice, în limitele și în condițiile legii (Articolul 87).

d) *Atribuții cu caracter juridic, managerial și organizatoric.* Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții: a) conferă decorații și titluri de onoare; b) acordă grade militare supreme prevăzute de lege; c) soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic; d) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute

de lege; e) acordă grațiere individuală; f) poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național; g) acordă ranguri diplomatice; h) conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătoria și altor categorii de funcționari, în condițiile legii; i) suspendează actele Guvernului, ce contravin legislației, până la adoptarea hotărârii definitive a Curții Constituționale; j) exercită și alte atribuții stabilite prin lege (Articolul 88).

Președintele țării nu are atribuții din domeniul executiv. Modalitatea de acțiune a Președintelui în astfel de probleme este de a apela la susținerea legislativului pentru soluționarea lor sau să facă uz de dreptul său de inițiativă legislativă.

2. Problemele sistemului educațional în programele electorale ale candidaților

În perioada 30 septembrie – 6 octombrie 2024 Laboratorul Politologie Cognitivă (LPC) al Centrului de Cercetări Politice, Relații Internaționale și Securitate al ICJPS a USM a realizat o cercetare calitativă cu participarea a 61 de experți naționali și internaționali intitulată *Chestionar privind reflectarea problemelor actuale în Republica Moldova*. Răspunsurile experților la întrebarea *Care probleme actuale din Republica Moldova considerați că trebuie să se reflecte în discursul candidaților la alegerile prezidențiale din 20 Octombrie?*, au oferit un tablou al problemelor esențiale ale societății moldovenești, care ar fi trebuit, în viziunea experților, să constituie teme de dezbatere în campania de alegeri prezidențiale din Republica Moldova. Acestea sunt următoarele: situația economică – 18 %, nivelul scăzut de trai – 16 %, criza demografică – 16 %, criza energetică – 14 %, investițiile externe – 14 %, majorarea salariilor – 9 %, majorarea pensiilor – 7 %, integrare Europeană – 2 %, securitatea națională – 2 %, corupția – 1 %, orientarea geopolitică – 1 %, schimbările climatice – 0 % (Laboratorul Politologie Cognitivă, 2024).

E ușor de observat din datele prezentate supra că problemele opțiunilor geopolitice sau de politică externă, potrivit opiniei comunității experților, nu constituie subiecte de interes public. Opinia experților a fost confirmată de ulterioarele dezbateri electorale.

În continuare prezint o analiză succintă a viziunilor concurenților electorali referitor la problemele politicii externe a Republica Moldova. Opiniile candidaților la subiectul examinat au fost examinate în ordinea înregistrării lor de către Comisia Electorală Centrală.

1. *Alexandr Stoianoglo, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova*. Alexandr Stoianoglo s-a lansat în campania electorală cu sloganul *Să de-*

venim un teritoriu al dreptății este reperul nostru!. Candidatul a identificat trei domenii prioritare în jurul cărora gravitau viitoarele transformări care trebuiau să aibă drept finalitate transformarea Republicii Moldova într-un „teritoriu al dreptății”:

- Primul – oprirea exodului cetățenilor peste hotare;
- Al doilea – modernizarea tehnologică, Moldova trebuind să devină „o țară cu adevărat modernă”.
- Al treilea – Republica Moldova trebuia să devină o sursă de securitate în regiune.

Candidatul Alexandr Stoianoglo trata statutul de stat neutru al Republicii Moldova drept un avantaj care urma să fie valorificat în mod corespunzător: „Neutralitatea, neparticiparea la războaie și conflicte este ideea noastră națională, baza celui mai larg consens popular”.

Modelul de pace durabilă, toleranța interetnică, interacțiunea constructivă a limbilor și culturilor din Republica Moldova, încrederea în statul de drept și implementarea responsabilă a acestui principiu în practică erau elementele identificate de candidat pentru edificarea fundamentului necesar soluționării definitive a problemei transnistrene și al integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană (Stoianoglo, 2024).

2. *Maia Sandu, Partidul Acțiune și Solidaritate*. Președintele în exercițiu al Republicii Moldova, afirma în platforma sa electorală că „axarea pe oameni și bunăstarea lor” va sta la baza tuturor deciziilor și acțiunilor sale.

Obiectivele esențiale ale Planului pentru Moldova erau: a) grija pentru oameni, b) condiții de viață mai bune, c) pace și bună înțelegere.

Pentru a asigurarea păcii și a bunei înțelegeri trebuiau realizate următoarele acțiuni:

a) pregătirea țării pentru „aderarea accelerată la Uniunea Europeană până în 2030, unde pacea este garantată”,

b) continuarea unei politici externe deschise și active ca țara „să aibă cât mai mulți prieteni de nădejde, să fie în continuare auzită și respectată în toată lumea, și în Vest și în Est”,

c) continuarea eforturilor de mobilizare a resurselor financiare externe pentru dezvoltarea țării și promovarea produselor autohtone pe piețele externe,

d) crearea unui program de promovare a culturii și tradițiilor naționale, prin care vor fi finanțate evenimentele culturale din țară și din diasporă, proiecte care să dezvolte și să promoveze cultura, tradițiile și obiceiurile naționale.

Planul pentru asigurarea „păcii durabile”, alături de ambițiosul

scop de a „pregăti țara pentru aderarea la Uniunea Europeană până în 2030” mai prevedea și realizarea următoarelor obiective:

a) Dezvoltarea și aprofundarea parteneriatelor cu alte țări în vederea întăririi capacităților statului de a garanta ordinea publică și securitatea cetățenilor, pentru a face față provocărilor, pentru sporirea exporturilor și investițiilor și pentru creșterea standardelor de viață ale oamenilor;

b) Promovarea activă a intereselor Republicii Moldova în cele mai importante foruri internaționale cu accent pe menținerea păcii, respectarea dreptului internațional și a hotarelor noastre recunoscute la nivel internațional, consolidarea democrației, dezvoltarea economică, combaterea interferențelor în alegeri și integrarea europeană. Folosirea tribunei internaționale pentru a accentua necesitatea și fermitatea de a soluționa conflictul de pe Nistru doar cu mijloace pașnice și voi cere în continuare evacuarea trupelor și muniției Federației Ruse de pe teritoriul nostru suveran;

c) Întărirea instituțiilor de ordine și securitate ale statului;

d) Combaterea schimbărilor climatice (Sandu, 2024).

3. *Renato Usatîi, Partidul Nostru*. Candidatul *Partidului Nostru* Renato Usatîi, al cărui slogan electoral era *Doar pentru Moldova*, propunea trei soluții pentru sporirea rolului și poziției Republicii Moldova la nivel regional și internațional: a) consolidarea sectorului de securitate și apărare, b) realizarea unei politici externe corecte și c) reintegrarea țării.

Consolidarea sectorului de securitate și apărare, în accepțiunea lui R. Usatîi, însemna realizarea următoarelor acțiuni:

a) menținerea statutului de neutralitate și garantarea acestuia în cadrul sistemului internațional de securitate,

b) desființarea Centrului Național Anticorupție și a Serviciului de Informații și Securitate și crearea unui serviciu special, care ar lucra doar în interesul țării și al cetățenilor, atât în Moldova, cât și peste hotare și va lupta cu corupția în eșaloanele superioare ale puterii,

c) anularea serviciului militar obligatoriu și crearea unei armate naționale profesionale pe bază de contract, bine instruite și bine echipate,

d) realizarea Programului „Moldova în siguranță” pentru ca cetățenii să se simtă protejați, atât în case, cât și pe stradă.

Realizarea unei politici externe corecte presupunea următoarele:

a) promovarea unei politici externe echilibrate care ar scoate țara „din starea de vasal sau satelit în jocurile geopolitice din regiune”,

b) construirea relațiilor de bună vecinătate și cooperare cu țările vecine – Ucraina și România,

c) promovarea în relațiile internaționale „doar a vectorului dezvoltării naționale”.

Referitor la reintegrarea țării candidatul considera că „garanția realizării acestui program este alegerea lui Renato Usatîi în funcția de Președinte al Republicii Moldova” (Usatîi, 2024)!

4. *Vasile Tarlev, Partidul pentru Viitorul Moldovei*. Vasile Tarlev, cel mai longeviv prim-ministru din istoria recentă a Republicii Moldova, în programul său electoral a inclus și un capitol dedicat securității naționale și politicii externe. Cuvintele cheie ale opțiunilor sale de politică externă erau: neutralitate, pace și dezvoltare. Respectarea acestor deziderate, în accepțiunea sa, vor asigura transformarea Republicii Moldova într-un centru al dialogului, păcii și progresului. Iar pentru asigurarea respectivului deziderat trebuiau întreprinse câteva „măsurile de bază”:

a) politică externă multi-vectorială, care asigură independența, suveranitatea, modernizarea și dezvoltarea țării,

b) dezvoltarea relațiilor politice și socio-economice cu Uniunea Europeană, Rusia, SUA, China, Marea Britanie, Turcia, Belarus, etc.,

c) dezvoltarea dialogului diplomatic în relațiile internaționale în scopul cooperării, păcii și securității,

d) participarea activă și eficientă a Republicii Moldova în activitatea organizațiilor internaționale;

e) rezolvarea pașnică a problemei transnistrene. Semnarea actului de neutralitate garantată;

f) transformarea Republicii Moldova într-un centru al Cooperării și Progresului tehnologic (Tarlev, 2024).

Ca și în cazul candidatului precedent, platforma electorală a candidatului Vasile Tarlev abundă în promisiuni cu caracter delarativ fără a justifica, argumenta sau explica necesitatea preconizatei transformări.

5. *Irina Vlah, candidat independent*. În programul său electoral, ghidat de sloganul *O Moldovă puternică înseamnă regiuni puternice*, candidatul independent, ex-bașcanul Găgăuziei Irina Vlah afirma că asigurarea păcii este o prioritate absolută, deoarece „pacea este cea mai mare valoare pe care o au la moment cetățenii Republicii Moldova”. Pentru aceasta, se angaja să întreprindă următoarele acțiuni:

a) să solicite recunoașterea internațională a statutului de neutralitate al Republicii Moldova la nivelul Organizației Națiunilor Unite și NATO, aceasta însemnând „excluderea oricărei implicări a Moldovei în scenarii militare străine”;

b) să elaboreze o concepție a politicii externe, axată pe construirea

relațiilor de prietenie cu marile puteri ale lumii, în interesele statului și care nu va permite implicarea țării în conflicte militare străine;

c) să elaboreze *Strategia națională de securitate*, care se va baza pe neutralitate, pace și relații de prietenie cu marile puteri ale lumii pornind de la axioma că „Moldova nu are și nu poate avea dușmani externi”;

d) să propună tuturor partidelor politice semnarea *Pactului pentru pace*, pacea devenind astfel „un scop care va uni clasa politică și societatea”;

e) să vină cu inițiativa creării, pe lângă Președintele Republicii Moldova, a *Comitetului civic pentru pace*, alcătuit din personalități ilustre și reprezentanți ai societății civile care vor „monitoriza riscurile, vor veni cu recomandări pentru a consolida pacea în societate”;

f) să stopeze „procesul inutil de militarizare accelerată a Republicii Moldova”, îndreptând sumele cheltuite în acest sens spre necesitățile sociale;

g) să accelereze procesul de reglementare a problemei transnistrene, exclusiv pe cale pașnică și având la bază garanții puternice de pace;

h) să asigure armonia interetnică, care va constitui „o piatră de temelie în procesul de asigurare a păcii în Moldova”.

Pentru a asigura o politică externă echilibrată, bazată pe interesele reale ale Republicii Moldova, Irina Vlah își lua angajamentul să întreprindă următoarele acțiuni:

a) să redimensioneze colaborarea cu Uniunea Europeană, astfel ca integrarea europeană „să nu fie doar o lozincă, dar un proces responsabil de preluare și implementare a unor standarde care sunt necesare pentru a asigura un înalt nivel de democrație și prosperitate cetățenilor săi”;

b) să intensifice colaborarea cu Organizația Națiunilor Unite, cu Consiliul Europei și cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa prin preluarea bunelor practici pe care le au aceste organizații în materie de democrație, dezvoltare și securitate;

c) să instituie parteneriate strategice cu Statele Unite ale Americii și cu Rusia care vor avea la bază interesul și respectul reciproc;

d) să redimensioneze relațiile cu statele Comunității Statelor Independente, care „vor porni de la interesele reale ale agenților economici față de piețele din respectivele state, dar și de la interesele cetățenilor, în special a celor care muncesc în aceste state”;

e) să asigure relații de bună vecinătate cu Ucraina și România, așa cum o cer interesele cetățenilor;

f) să pună un accent deosebit pe calitatea corpului diplomatic, pro-

movînd în funcțiile de ambasadori și consuli „doar profesioniști, nu exponenți ai cercurilor politice”;

g) să vină cu un set de propuneri concrete pentru a promova diplomația economică, misiunile diplomatice ale Republicii Moldova peste hotare trebuind să devină promotori eficienți ai intereselor economice ale țării.

Irina Vlah și-a asumat și obiectivul soluționării „problemei transnistrene”. Retorica sa reducându-se la un set de reproșuri hazardate adresate guvernanților că ar fi stopat dialogul cu Tiraspolul (Vlah, 2024).

6. *Ion Chicu, Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei*. Programul electoral al candidatului Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Ion Chicu cuprinde zece direcții prioritare, printre care sunt câteva care au tangență cu politica externă:

- Reintegrarea țării prin intermediul unei soluții politice pașnice a „problemei transnistrene”. Elementul indispensabil al soluției pentru „problema transnistreană”, în viziunea sa, trebuie să fie „retragerea completă și definitivă a trupelor militare și munițiilor străine de pe teritoriul Republicii Moldova”;

- Promovarea unei politici externe care s-ar plia pe interesul național al țării și implementarea agendei de Integrare Europeană, „respectând interesele naționale ale Republicii Moldova și în baza unei susțineri din partea majorității cetățenilor țării, exprimată printr-un referendum național la finalul procesului de negocieri de aderare la Uniunea Europeană”;

- Menținerea păcii, neutralității militare și consolidarea capacităților de apărare ale statului (Chicu, 2024).

7. *Andrei Năstase, candidat independent*. Prin sloganul său electoral candidatul independent Andrei Năstase se autodefinia drept o persoană „dedicată păcii și bunei înțelegeri, în interesul securității și prosperității țării noastre”.

Candidatul își dorea „o Moldovă europeană, o țară respectată pentru valorile ei și nu una care stă cu mâna întinsă”. Pentru înfăptuirea respectivei doleanțe candidatul își propunea să accelereze procesul privind integrarea europeană și să militeze „pentru relații diplomatice bune cu toți cei care ne respectă suveranitatea și independența națională”!

De asemenea, Andrei Năstase afirma că va fi „președintele care se va îngriji în primul rând de interesul național și al oamenilor” (Năstase, 2024).

8. *Octavian Țicu, Blocul electoral „Împreună”*. Candidatul Blocului electoral „Împreună” Octavian Țicu prin sloganul său *Împreună pentru Europa* transmitea societății un mesaj de coeziune pentru a atinge obiectivul integrării europene.

Dezideratul „Împreună pentru Europa”, potrivit candidatului, reprezenta o abordare vizionară, fiind o atitudine și o poziție care poate atrage implicarea tuturor celor care se gândesc la un viitor mai bun, așteaptă o echipă profesionistă, intelectuală, o abordare civilizată și calmă față de provocările care stagnează dezvoltarea Republicii Moldova. Ideile esențiale promovate de candidatul Octavian Țicu pot fi rezumate la următoarele

- Soluționarea „conflictului transnistrean” în corespundere cu interesul național al Republicii Moldova;

- Integrarea regiunilor de est ale Republicii Moldova prin menținerea unității, independenței și integrității teritoriale;

- Credibilitate internațională sporită, asigurată și prin condamnarea fermă a invaziei Federației Ruse în Ucraina și susținerea luptei Ucrainei pentru independența și integritatea sa teritorială;

- Integrarea accelerată, alături de România în Uniunea Europeană;

- Având același spațiu de istorie, limbă și cultură, candidatul consideră România drept principalul partener și aliat în parcursul de integrare europeană (Țicu, 2024).

9. *Victoria Furtună, candidat independent*. Platforma electorală a candidatei independente Victoria Furtună, intitulată sugestiv *Republica Moldova în care doresc să trăiesc* conținea un capitol în care și-a exprimat viziunile generale despre țară și un capitol dedicat problemelor de apărare.

Printre prioritățile generale privind dezvoltarea Republicii Moldova erau enumerate și următoarele:

- a) reîntregirea Republicii Moldova,

- b) protejarea moldovenilor, „oriunde s-ar afla”,

- c) relații comerciale „cu toate țările de pe glob”.

- d) promovarea prin intermediul evenimentelor internaționale, mass-media, cinematografie, artă a „individualității noastre”, definite prin tradiții și valori, lucru pentru care „vom fi apreciați pe plan global”.

Referitor la apărarea țării, Victoria Furtună opta pentru realizarea următoarelor deziderate:

- a) menținerea statutului de neutralitate al Republicii Moldova,

- b) implementarea în școli a unor programe de instruire a copiilor „privitor la metodele de protecție și modul de acțiune în caz de urgență”,

- c) modernizarea armatei prin antrenamente permanente,
- d) dezvoltarea propriei producții de echipamente militare „pentru uz intern și pentru comerț internațional”,
- e) instituirea armatei cu destinație specială,
- f) consolidarea capacității sistemului aerian de monitorizare și de protecție,
- g) renovarea și extinderea sistemelor de protecție colectivă și individuală a civililor, care ar include construcția și reconstrucția sistemelor de protecție în caz de situații excepționale, formarea infrastructurii de informare a cetățenilor și formarea rezervelor de alimente necesare pentru situații de urgență sau criză (Furtună, 2024).

Promisiunile incluse în platforma electorală a candidatei independente Victoria Furtună sunt originale dar nu sunt explicate, argumentate și nu sunt arătate acțiunile necesare de întreprins pentru a asigura realizarea finalităților preconizate.

10. *Tudor Ulianoschi, candidat independent.* Platforma electorală a candidatului independent pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Tudor Ulianoschi, însoțită de sloganul său electoral *TU pentru o MOLDOVĂ NORMALĂ*, includea preocupările sale privind negocierea procesului de aderare la Uniunea Europeană și la relația cu România.

Candidatul dădea asigurări că „negocierile privind integrarea și aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană vor avea loc doar cu respectarea interesului național”. În acest sens, Tudor Ulianoschi își asuma următoarele angajamente:

- a) să monitorizeze personal procesul de negocieri desfășurat de Comisia Națională pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova,
- b) să desemneze un consilier prezidențial, „cu abnegație profesională și experiență diplomatică”, responsabil pentru procesul de negocieri cu Uniunea Europeană,
- c) să nu cedeze presiunilor Bruxelles-ului în cazul în care „vor fi condiții în defavoarea interesului național”, reformele fiind negociate „astfel încât Republica Moldova să beneficieze de mai multe avantaje”,
- d) să pregătească fiecare sector, din cele șase clustere impuse de Uniunea Europeană, în cele 35 de capitole, „pentru a atrage fondurile de preaderare și a le implementa corect, transparent, cu rezultate scontate pentru cetățeni”.

Referitor la relația cu România, Tudor Ulianoschi considera că într-o Moldovă normală, relația cu România „nu trebuie să fie ipocrită și mincinoasă, plină de zâmbete false care acoperă, în realitate, faptul că

firmele românești sunt excluse de la licitații strategice și băncile românești sunt șicanate de autorități. În viziunea sa relația cu România trebuie bazată pe pragmatism și pe ideea „că nu există în Europa o relație mai specială decât relația dintre cele două state, România și Republica Moldova” (Ulianovschi, 2024).

11. *Natalia Morari, candidat independent*. Platforma electorală a candidatei independente, promovată prin sloganul *Împreună putem face schimbarea aici și acum* a fost dedicată exclusiv problemelor vieții interne ale Republicii Moldova, evitând subiecte privind politica externă (Morari, 2024).

Discuții

Conținutul programelor electorale raportat la atribuțiile constituționale ale Președintelui Republicii Moldova are puține tangențe, unele promisiuni sau intenții vociferate de candidați nu au nicio legătură cu atribuțiile Șefului Statului.

Mesajele populiste lansate în campania electorală sunt o demonstrație a nematurității elitei politice din Republica Moldova, a neînțelegerii rolului și importanței liderilor politici în dezvoltarea politică, economică și socială a statelor contemporane.

Concluzii

În general, platformele electorale ale candidaților angajați în competiția pentru obținerea funcției de Președinte al Republicii Moldova nu au luat în calcul, cu unele excepții neînsemnate, prevederile constituționale referitoare la atribuțiile Președintelui.

Conținuturile platformelor, lozincilor și declarațiilor electorale au urmărit, în mod vădit, promovarea imășinei candidatului și atragerea a cât mai mulți votanți.

Candidații în platformele și mesajele lor electorale, la întâlnirile cu alegătorii și în dezbaterile televizate au luat în calcul și acumularea de avantaje politice pentru alegerile parlamentare din anul 2025.

Conținuturile mesajelor candidaților au avut un caracter declarativ și nu au oferit soluții viabile, argumentate și fezabile pentru problemele existente în societatea moldovenească.

Majoritatea candidaților au evitat exprimarea propriilor atitudini, abordări și soluții privind problemele complexe regionale și globale existente în materie de relații internaționale.

În campania electorală pentru funcția de Președinte al Republicii

Moldova nu au existat dezbateri electorale în sensul adevărat al noțiunii, ele fiind înlocuite cu acuzații nefondate, atacuri la persoană, afirmații suspicioase, analize dubioase, dueluri verbale la limita bunului simț etc.

Referințe bibliografice:

1. Chicu, I. (2024). Platforma electorală a candidatului Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Ion Chicu. <https://alegeri.md/images/a/af/Program-electoral-ion-chicu-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
2. Comisia Electorală Centrală (CEC). (2024a). *Candidați pentru funcția de președinte al Republicii Moldova*. https://alegeri.md/w/Pagina_principal%C4%83 (accesat la 18.10.2024).
3. Comisia Electorală Centrală (CEC). (2024b). *Lista partidelor politice care au dreptul de a participa la alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024* (Anexă la hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2648 din 26 iulie 2024). https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Anexa_HCEC_2648.pdf (accesat la 21.09.2024).
4. Furtună, V. (2024). Republica Moldova în care doresc să trăiesc. <https://alegeri.md/images/4/4c/Program-electoral-victoria-furtuna-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
5. Laboratorul Politologie Cognitivă. (2024). Chestionar privind reflectarea problemelor actuale în Republica Moldova. <https://icjp.asm.md/content/chestionar-privind-reflectarea-problemelor-actuale-%C3%AEn-republica-moldova-elaborat-de-c%C4%83tre> (accesat la 03.11.2024).
6. Morari, N. (2024). Platforma electorală a candidatului independent pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Natalia Morari. <https://alegeri.md/images/2/25/Program-electoral-natalia-morari-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
7. Năstase, A. (2024). Un președinte dedicat: votați Andrei Năstase pe 20 octombrie. <https://alegeri.md/images/d/d7/Platforma-electoral-la-andrei-nastase-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
8. Parlamentul Republicii Moldova. (1994). *Constituția Republicii Moldova*. Monitorul Oficial, nr. 466 din 13.11.2024.
9. Sandu, M. (2024). Planul Maiei Sandu pentru Moldova. <https://alegeri.md/images/5/55/Program-electoral-maia-sandu-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
10. Stoianoglo, Al. (2024). Platforma electorală a candidatului Partidului

- Socialiștilor din Republica Moldova pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Alexandr Stoianoglo. <https://alegeri.md/images/8/82/Platforma-electorala-alexandr-stoianoglo-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
11. Tarlev, V. (2024). Programul electoral al d-lui Vasile Tarlev. <https://alegeri.md/images/f/fc/Program-electoral-vasile-tarlev-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
 12. Țîcu, O. (2024). Octavian Țîcu președinte: program electoral. <https://alegeri.md/images/2/26/Program-electoral-octavian-ticu-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
 13. Ulianovschi, T. (2024). Platforma electorală a candidatului independent pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Tudor Ulianovschi. <https://alegeri.md/images/1/15/Program-electoral-tudor-ulianovschi-2024-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
 14. Usatîi, R. (2024). Platforma electorală a candidatului Partidului nostru pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Renato Usatîi. <https://alegeri.md/images/d/d0/Platforma-electorala-renato-usatii-ro.pdf> (accesat la 30.10.2024).
 15. Vlah, Ir. (2024). Platforma electorală a candidatului independent pentru funcția de președinte al Republicii Moldova Irina Vlah (accesat la 30.10.2024).